

компетентності майбутніх фахівців-лідерів хімічного профілю.

Список літератури:

1. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* (з дод., доп. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ. Ірпінь: Перун, 2009. 1376 с.
2. Ігнатюк О.А. Моделювання викладання дисциплін як інноваційна технологія підготовки конкурентоспроможних фахівців в умовах освітніх трансформацій. *Наукова школа академіка І.А.Зязюна у працях його соратників та учнів: V Міжнарод. науково-практич. конф.: м. Харків, 22–23 травня 2019: матеріали.* За заг.ред. Романовського О.Г. Х.: НТУ «ХП», 2019. С.332–336
3. Ігнатюк О.А. Компетентнісний підхід в організації підготовки здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» усіх спеціальностей технічного університету до педагогічної діяльності. *Компетентнісний підхід в освіті та професійній діяльності: Всеукраїнська наук.-прак. конф. : 14–20 квітня 2018 р.: матеріали.* Харків: ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2018. С. 74–76.

Смурова Н.А., Черкашин А.І.

НТУ «ХП»

ФЕНОМЕН ЛІДЕРСТВА В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

Лідерство – це процеси внутрішньої самоорганізації та самоуправління групи чи колективу, зумовлені індивідуальною ініціативою її членів» [3]. Також, це взаємовідносини між лідером та членами групи, що роблять вплив один на одного і спільно прагнуть до реальних змін і досягнення результатів, що відповідає їх спільним цілям. Безумовно, таке явище є соціально-психологічним, яке виникає і реалізується тільки в суспільному середовищі і відоме ще з давніх-давен, та як категорія соціальної психології почало вивчатися з кінця XIX ст. Деякі вчені розуміють лідерство як феномен, близький або тотожний процесу управління.

У системі вищої освіти проблемами розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів, психологів, керівників навчальних закладів та викладачів системи вищої військової освіти займаються: Н. Мараховська, К. Кіба, О. Крупський, Н. Семенченко, Г. Тітова, Г. Угляниця, А. Пільганчук, В. Кузьменко, О. Ашихмін, О. Кокун, Е. Лук'янчиків, О. Маковський, Ю. Щедрін, М. Гасанової, І. Драч, С. Калашнікової, Г. Тимошко.

Результатом численних досліджень лідерства, як у нашій країні так і за кордоном, стали відокремлення різноманітних стилів лідерства і розробка ряду концепцій походження лідерства. [2].

Найвідоміші підходи: «теорія рис», яка виникла на зорі ХХ ст., що мала основний постулат набору вроджених біологічних, соціальних та спадкових характеристик лідерства особистості [4].

Та варто ще відзначити і теорію лідерських ролей, до якої належать високий рівень інтелекту і знання, вражаюча зовнішність, здоровий глузд, ініціатива, соціальна або економічна освіта, високий ступінь впевненості в собі, високі емоційно-вольові якості, в першу чергу уміння впливати на людей і підкоряти їх своїй волі.

Але поведінкові теорії лідерства стали розглядатися як обмежені, тому що вони не враховували цілого ряду інших важливих факторів, що визначають ефективність управлінської діяльності в тій чи іншій ситуації.

Розглядаючи феномен лідера, вважаємо актуальним звернутися до слів Максиміліана Робесп'єра, одного з лідерів Великої Французької революції: «У лідера є дві важливі риси; по-перше, він сам кудись іде, по-друге, він 34 може повести за собою людей» [1, с. 21]. Вважаємо, що для педагогічного колективу це вкрай актуальне висловлювання.

Лідерство не вичерпує й не замінює процес керування, а доповнює його в тих випадках, коли традиційні методи керування не дають високих результатів і не дають змоги ефективно досягати поставленої мети. Дуже важливими для успішної роботи педагогічного колективу є не лише сформовані у ньому стосунки, що забезпечують ефективну взаємодію людей

у процесі спільної роботи, а й те, яким чином спрямовується їхня діяльність, які форми впливу використовуються для того, щоб спонукати людей до продуктивної праці та навчання.

Можна вважати, що лідером здобувається ідентичність і саме цим статусом володіє людина, яка пройшла через кризу, сформувала деяку сукупність знань про себе, про свої цілі, цінності і про свої переконання [5]. Саме така людина може вести за собою.

Підсумовуючи, хочемо додати, що від виникнення перших теорій лідерства та по мірі виникнення нових, лідерство розглядалося як явище, яке є продуктом взаємодії лідера і членів групи, та нерозривно пов'язане з суспільством. Воно позначає взаємовідносини між лідером та членами групи, що впливають один на одного і спільно прагнуть до реальних змін і досягнення результатів, які відповідають їх спільним цілям.

Список літератури:

1. Борисов А. Б. *Большой экономический словарь*. М: Книжный мир, 2003. 895 с.
2. Кудряшова Е. В. *Лидер и лидерство: исследования лидерства в современной западной общественнополитической мысли*. Архангельск: Изд-во Поморского международного педагогического университета, 1996. 256 с
3. Осипов Г. В. *Энциклопедический социологический словарь*. М.: ИСПИ РАН, 1995. 940 с.
4. Уманский Л.И. *Личность, организаторская деятельность, коллектив: избр. труды*. Кострома: Костром. гос. ун-т, 2001. 208 с.
5. Черкашин А.І. *Методологічні підходи до сучасних психолого-педагогічних досліджень особистості майбутніх працівників органів внутрішніх справ / А. І. Черкашин, Т. С. Вайда. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць / за ред. Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О.Г. РОМАНОВСЬКОГО. Вип. 40–41 (44–45). Харків: НТУ “ХПІ”, 2014. 400 с.*